

mánykötetéről oly találóan írva éppen ő mondott: »a versnek és a prózának azokat a rétegeit vizsgálja, amelyek a legmélyebben hatnak az olvasóra, de eközben sohasem téved az impresszionizmus vizeire, tanulmányaiából sohasem hiányzik az egzakt megfigyelés... Könyve gazdagon viszonyozza az irodalomnak azt, amit tőle kapott«.

Ez a megállapítás, csaknem szó szerint, Bánya János könyvére is érvényes. Kár azonban, hogy a csehszlovákiai magyar irodalom természetének vizsgálatát teljesen figyelmen kívül hagyta. De ezt tán nem is kérhetjük tőle számon — mivel író és alkotás, író és olvasó érdekében már így is annyi mindent megtett, mint (néhány kivételtől eltekintve) mások együttléve sem.

SZÜCS IMRE

AZ ELSŐ CSIPKESZÖVETÉN ÁTPILLANTVA...

LADISLAV KOVAČIĆ: *Intime*.
Osvit, Subotica, 1974.

Ladislav Kovačić kötete, az »*Intime*« (*Intimitás*), mint valami hunyorító szem tekint a költői lélek mélyébe, vagy az emberi lét rejtelmeibe. E kémlelés sikereit összegezve elősorban két ciklusra kell irányítani figyelmünket: egyiknek címe »*A városnak*«, a másiké pedig »*Neked*«. A mardék négy verscsoport közül a két utolsó különösen fáradt, szárnyalás nélküli. Az ihlet frissessége hiányzik belőlük. Vasko Popa verseinek lejtése visszhangzik egy-egy sor ritmusa mögött. A »*Melenához szóló szerelmes beszéd*« sem elég elmélyült. Ez a szerelmi költészet nem igen lép túl a »haj, száj, szem«-re vonatkozó lelkendezésen. Ezt az ősi tartalmat új formába faragni lenne elvárando egy fiatal költőtől.

A kissé elégikus hangvételű »*Neked*« ciklus már sokkal gazdagabban, életerősebben sarjad. Bár fölötte sokszor ott érezni e vidék előbbi látogatónak jelenlétét, keze nyomát, kíméletességét, amely nem engedte, hogy a szikla alja kifosztva maradjon, a később jövőknek még hírmondó sem legyen a ciklámenes völgyből, a gyöngyvirág borította lejtőről... És íme a szavakat szellemujjak keverik, tologatják... Colette, Prévert. Desanka Mak-

simović... a költő háta mögötti rejtélyes összeesküvés részvevői. A szerelem pedig valahogyan kiáramlik a költő lelkéből és elvegyül a természet elemeivel:

a) *Takvu te vidim
ko proletnji dani vetrove
Grane tek olistale
Breze tek oplavile
A ti
sva pozlačena od neke tople
tuge*

(*Oilyannak látlak
mint tavaszi napok a szeleket
Feslő lombú ágakat
Most kékülő nyíreket
Rajtad meg
valami légy bánat aranya
ömlik szet*)

b) *Kao da si svu noć
spavala u bilju
Kao da si svu noć spavala
na mojim rukama
Sva mirišeš na sunce
dane u letu
Sva mirišeš na bilje
i
setu*

(*Mintha egész éjjel
növények közt aludtál volna
Mintha egész éjjel
karjaimban tartottalak volna
Napfénytől illatozol
és múltó napoktól
Növények szagát érzem rajtad
és
a bánatát*)

A »Neked« című ciklus tizenöt versében nyolcszor fordul elő az »illat« szó, vagy annak »illatozik«, »illatozás« változata. Igaz, a nyolc »lelőhely« három versre korlátozódik, mégis sokat elárul e költészet szenszuális voltáról.

A természet »szemmel fogható« jelenlétét kutatva ebben a költészetben a következő szavakra bukkanunk: gyanta, gyümölcs, pókháló, csiga, hangyaboly, eső, harmat, üstökös, holdfény, árnyékok, páfrányok, csillagok, fűvek... Vidékünk, a síkság jellemző képi világa mégsem szerves része ennek a költészetnek. Nem mondható, hogy teljesen hiányzik belőle, de nem mindent átfogó áramlás.

A »Városnak« című ciklus fölé hajlok és beszívom »illatát«. Fanyarabb, józanabb, mint az előző:

*Gledam ga od miliona opeka
Od isparenja našte
Od dimova i dimnjaka
Od neba i čorsokaka*

*(Nézem őt a milliónyi téglák halmazát
A benzingözök és füstök tornyait
És a kéményeket
Égből és vakutkákból is áll még)*

Naturalizmusa az ember teremtete világ összetevőit rendezi collage-zsá, új egységgé, amely fájdalmasan nélkülözi a természet és költő között létrejött bensőséges kapcsolatot.

És aztán? Tekintetünket kérdőnkíváncsian emeljük a »felelőre«, mert várjuk a »kérdés« kifejtését, megfejtését, a rávilágítást, Ladislav Kovačić újabb verseskötetét, az első csipkezetvétén immár átpillantva.

VIRÁG ÁGNES

SZÚNYOGCSÍPÉSEK

Marad a gyerek, ha látszik. A vajdasági magyar humoristák évkönyve '74.
Forum, Újvidék, 1974.

Valami összefüggő fejlődési vonalat fedezhetünk fel a vajdasági magyar irodalomban. Egy-egy színpadi siker több drámaíró t ébreszt egyszerre, s egyre arra kell gondolnunk, hogy az újabb és újabb értékes írások nemcsak kényszerből születnek meg, hanem komoly ambícióval és kötelességből alkotnak a szerzők. A humortól azonban mind ez ideig elfordultak a szerkesztők, hiszen kimondták, hogy a »tréfacsinálás« komolytalan melléktermék, s ennek az érvnek alátámasztásaként előhozakodhattak például az azal, hogy a magyar könyvkiadó vállalatok az 1974-es esztendőben mindössze két humoros kötetet dobtak piacra. A vajdasági humor hagyományairól alig-alig szólhatunk, s ezért minden haragunkat a vértelen Ludaş Matyira pazaroltuk, bíráltuk a Ježt és a Ke-

rempuhot, nem egyszer feltettük a kérdést: Art Buchwaldon kívül senki sem szorgalmazza a nagyvilágban a nem éppen könnyű »könnyű irodalom« mesterségét, jóllehet a nevetetés a leghatásosabb fegyver az igazság és a féligazságok elmondására, leközlésére. Az erre alkalmas szerzők kedvetelensége komoly válsággal fenyegeti a lapok hasábjait, mert újabban az olvasók mindinkább a képregények felé fordulnak, s a sexes karikatúrák úgyszólván »leradirozták az írott humort a pályáról!«

S éppen ezekben a válságos időkben a »felszólalás ürügyén« a Forum megjelenteti a vajdasági magyar humoristák évkönyvét. Sajátos állásponttal perel a válsággal: bizonyít, bemutat, vitapartnereket keres. Ezúttal világosan és félreérthetetlenül felvető-